

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งการรายงานผลการวิจัยออกเป็น 7 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางด้านสังคม

ตอนที่ 4 ผลการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ตอนที่ 5 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และการปฏิบัติของเกษตรกรกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

1.1 เพศ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และเป็นเพศหญิง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 เพศของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	70	87.5
หญิง	10	12.5
รวม	80	100.0

1.2 อายุ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51 ปี โดยมีอายุมากที่สุด 70 ปี และต่ำสุด 42 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี และอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 อายุของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
41 - 50	14	17.5
51 - 60	52	65.0
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	14	17.5
รวม	80	100.0

อายุต่ำสุด 42 ปี อายุเฉลี่ย 51.10 ปี
 อายุสูงสุด 70 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.211

1.3 ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนใน
จังหวัดเชียงใหม่

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 4	53	66.3
ประถมศึกษาปีที่ 6	18	22.5
มัธยมศึกษาปีที่ 3	6	7.5
มัธยมศึกษาปีที่ 6	3	3.8
รวม	80	100.0

1.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 2 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-4 คน จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 81.3 รองลงมาคือ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-7 คน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 7 คนขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2-4 คน	65	81.3
5-7 คน	14	17.5
มากกว่า 7 คนขึ้นไป	1	1.3
รวม	80	100.0

จำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 2 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.11 คน
จำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด 9 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.212

1.5 สถานภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 85 และเป็นคณะกรรมการ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15 (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 สถานภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

สถานภาพการเข้าร่วมโครงการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมาชิก	68	85.0
คณะกรรมการ	12	15.0
รวม	80	100.0

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

2.1 พื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองและเช่าพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 และเช่าพื้นที่ทำการเกษตรอย่างเดียว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 พื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	46	57.5
พื้นที่เช่าทำการเกษตร	9	11.3
พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและ พื้นที่เช่าทำการเกษตร	25	31.2
รวม	80	100.0

2.2 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 10.5 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองสูงสุด 18 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองต่ำสุด 6 ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง 9-12 ไร่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมาคือ มีพื้นที่ 5-8 ไร่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 มีพื้นที่ 13-16 ไร่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 มีพื้นที่มากกว่า 16 ไร่ขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 พื้นที่ของตนเองที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง (ไร่)	จำนวน (46 คน)	ร้อยละ
5 - 8	16	34.8
9 - 12	17	36.9
13 - 16	12	26.1
มากกว่า 16 ไร่ขึ้นไป	1	2.2

พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองต่ำสุด 6 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 10.5 ไร่
พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองสูงสุด 18 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.244

2.3 พื้นที่เช่าทำการเกษตรของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 17.67 ไร่ มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรสูงสุด 30 ไร่ และมีพื้นที่เช่าทำการเกษตรต่ำสุด 15 ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เช่า 11-20 ไร่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 และพื้นที่เช่า 21-30 ไร่ จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 11.1 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 พื้นที่เช่าทำการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่เช่าทำการเกษตร (ไร่)	จำนวน (9 คน)	ร้อยละ
11 - 20	8	88.9
21 - 30	1	11.1

พื้นที่เช่าทำการเกษตรต่ำสุด 15 ไร่

พื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 17.67 ไร่

พื้นที่เช่าทำการเกษตรสูงสุด 30 ไร่

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.717

2.4 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 16.36 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรสูงสุด 60 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรต่ำสุด 8 ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตร 11-20 ไร่ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาคือ มีพื้นที่ 1-10 ไร่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 มีพื้นที่ 21-30 ไร่ และมากกว่า 30 ไร่ขึ้นไปเท่ากันจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตร (ไร่)	จำนวน (25 คน)	ร้อยละ
1 - 10	2	8.0
11 - 20	21	84.0
21 - 30	1	4.0
มากกว่า 30 ขึ้นไป	1	4.0

พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรต่ำสุด 8 ไร่
พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรสูงสุด 60 ไร่
พื้นที่ทำการเกษตรของตนเองและพื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 16.36 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.622

2.5 พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 เฉลี่ย 5.98 ไร่ มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 พื้นที่สูงสุด 50 ไร่ และมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 พื้นที่ต่ำสุด 2 ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 พื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 93.8 รองลงมาคือมีพื้นที่ 11-20 ไร่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 มีพื้นที่ 21-30 ไร่ และมีพื้นที่มากกว่า 40 ไร่ขึ้นไปเท่ากัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 ของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 10	75	93.8
11 - 20	3	3.8
21 - 30	1	1.3
มากกว่า 30 ขึ้นไป	1	1.3
รวม	80	100.0

พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 ต่ำสุด 2 ไร่ พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 เฉลี่ย 5.98 ไร่
พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 สูงสุด 50 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.288

2.6 พื้นที่ผลิตเมล็ดข้าวเปลือก

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตเมล็ดข้าวเปลือกเฉลี่ย 3.90 ไร่ มีพื้นที่ผลิตเมล็ดข้าวเปลือกสูงสุด 25 ไร่ และพื้นที่ผลิตเมล็ดข้าวเปลือกต่ำสุด 1 ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ผลิตเมล็ดข้าวเปลือก 1-5 ไร่ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 รองลงมาคือ มีพื้นที่ 6-10 ไร่ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 มีพื้นที่ 11-15 ไร่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 มีพื้นที่ 16-20 ไร่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และมีพื้นที่มากกว่า 20 ไร่ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 พื้นที่ผลิตเมล็ดข้าวเปลือกของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ผลิตเมล็ดข้าวเปลือก (ไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5	63	78.7
6 - 10	10	12.5
11 - 15	4	5.0
16 - 20	2	2.5
มากกว่า 20	1	1.3
รวม	80	100.0

พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกต่ำสุด 1 ไร่ พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกเฉลี่ย 3.90 ไร่
พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกสูงสุด 25 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.762

2.7 จำนวนแรงงาน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 3 คน มีจำนวนแรงงานสูงสุด 8 คน และมีจำนวนแรงงานต่ำสุด 2 คน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงาน 2-3 คน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ มีแรงงาน 4-5 คน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 และมีมากกว่า 5 คน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 จำนวนแรงงานในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนของเกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

จำนวนแรงงานในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2 - 3 คน	70	87.5
4 - 5 คน	7	8.8
มากกว่า 5 คนขึ้นไป	3	3.8
รวม	80	100.0

จำนวนแรงงานต่ำสุด 2 คน

จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.74 คน

จำนวนแรงงานสูงสุด 8 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.469

2.8 รายได้ในภาคการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 139,075.00 บาทต่อปี รายได้ภาคการเกษตรสูงสุด 500,000 บาทต่อปี และรายได้ภาคการเกษตรต่ำสุด 60,000 บาทต่อปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ มีรายได้ 60,000-150,000 บาทต่อปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาคือ มีรายได้ 150,001-240,000 บาทต่อปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 มีรายได้ 240,001-330,000 บาทต่อปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และมากกว่า 330,000 บาทขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 รายได้ในภาคการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

รายได้ในภาคการเกษตร (บาทต่อปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
60,000 - 150,000	61	76.3
150,001 - 240,000	16	20.0
240,001 - 330,000	2	2.5
มากกว่า 330,000 ขึ้นไป	1	1.3
รวม	80	100.0

รายได้ภาคการเกษตรต่ำสุด 60,000 บาทต่อปี รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 139,075.00 บาทต่อปี
รายได้ภาคการเกษตรสูงสุด 500,000 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 66,124.31

2.9 รายได้นอกภาคการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 18,537.50 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรสูงสุด 120,000 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 20,000 บาทต่อปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตรจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตร จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 ส่วนใหญ่มีรายได้ 20,000 - 40,000 บาทต่อปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 มีรายได้ 40,001 - 60,000 บาทต่อปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และมีรายได้มากกว่า 60,000 บาทขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 รายได้นอกภาคการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

รายได้นอกภาคการเกษตร (บาทต่อปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	44	55.0
มีรายได้นอกภาคการเกษตร	36	45.0
20,000 - 40,000	23	63.9
40,001 - 60,000	11	30.6
มากกว่า 60,000 ขึ้นไป	2	5.6

รายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 20,000 บาทต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 18,537.50 บาทต่อปี
 รายได้นอกภาคการเกษตรสูงสุด 120,000 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 25,888.73

2.10 รายได้รวมของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้รวมเฉลี่ย 157,612.50 บาทต่อปี รายได้รวมสูงสุด 500,000 บาทต่อปี และรายได้รวมต่ำสุด 90,000 บาทต่อปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้รวม 90,000 - 170,000 บาทต่อปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 71.3 รองลงมาคือ 170,001-250,000 บาทต่อปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และ 250,001-330,000 บาทต่อปี และมากกว่า 330,000 บาทขึ้นไปเท่ากัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 รายได้รวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

รายได้รวม (บาทต่อปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
90,000 - 170,000	57	71.3
170,001 - 250,000	21	26.3
250,001 - 330,000	1	1.3
มากกว่า 330,000 ขึ้นไป	1	1.3
รวม	80	100.0

รายได้รวมต่ำสุด 90,000 บาทต่อปี รายได้รวมเฉลี่ย 157,612.50 บาทต่อปี
 รายได้รวมสูงสุด 500,000 บาทต่อปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 57,338.986

2.11 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 15,878.75 บาทต่อคน ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงสุด 68,300 บาทต่อคน และต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่ำสุด 4,800 บาทต่อคน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทต่อคน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมาคือ ต้นทุน 15,001-30,000 บาทต่อคน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ต้นทุน 30,001-45,000 บาทต่อคน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 และต้นทุนมากกว่า 45,000 บาทขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (บาทต่อคน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000	51	63.8
15,001 – 30,000	26	32.5
30,001 – 45,000	1	1.3
มากกว่า45,000ขึ้นไป	2	2.5
รวม	80	100.0

ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่ำสุด4,800 บาทต่อคน ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 15,878.75 บาทต่อคน
 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงสุด 68,300 บาทต่อคน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9,648.17

2.12 ปริมาณผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 6,365.00 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณผลผลิตสูงสุด 24,000 กิโลกรัมต่อไร่ และปริมาณผลผลิตต่ำสุด 1,600 กิโลกรัมต่อไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีประมาณผลผลิต 5,001-10,000 กิโลกรัมต่อไร่ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาคือ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 กิโลกรัมต่อไร่ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ผลผลิต 10,001-15,000 กิโลกรัมต่อไร่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และมากกว่า 20,000 กิโลกรัมขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 ปริมาณผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ปริมาณผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กิโลกรัมต่อไร่)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000	30	37.5
5,001 – 10,000	45	56.3
10,001 - 15,000	4	5.0
มากกว่า15,000ขึ้นไป	1	1.3
รวม	80	100.0

ปริมาณผลผลิตต่ำสุด 1,600 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 6,365.00 กิโลกรัมต่อไร่
 ปริมาณผลผลิตสูงสุด 24,000 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3,019.85

2.13 วัตถุประสงค์หลักของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว คือ เพื่อกระจายเมล็ดพันธุ์ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาคือ เพื่อเก็บไว้บริโภค จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 เพื่อขายเป็นข้าวเปลือกและเพื่อเก็บไว้ทำพันธุ์ในฤดูถัดไปเท่ากัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 วัตถุประสงค์หลักของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์หลักของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อกระจายเมล็ดพันธุ์	46	57.5
เพื่อเก็บไว้บริโภค	26	32.5
เพื่อขายเป็นข้าวเปลือก	4	5.0
เพื่อเก็บไว้ทำพันธุ์ในฤดูถัดไป	4	5.0
รวม	80	100.0

2.14 ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตได้เปรียบเทียบกับราคาข้าวเปลือก

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตสูงกว่าราคาข้าวเปลือก

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางด้านสังคม

3.1 การรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากประสบการณ์การทำงานของสมาชิกในกลุ่มและได้รับการถ่ายทอดจากคณะกรรมการในกลุ่มเท่ากัน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 รองลงมาคือ ได้รับการถ่ายทอดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 ได้รับการถ่ายทอดจากศูนย์เมล็ดพันธุ์เชียงใหม่ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 และได้รับการถ่ายทอดจากศูนย์วิจัยข้าวเชียงใหม่ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 93.8 (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 การรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนของสมาชิกในกลุ่มของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

การรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์การทำงาน of สมาชิกในกลุ่ม	80	100.0
ได้รับการถ่ายทอดจากคณะกรรมการในกลุ่ม	80	100.0
ได้รับการถ่ายทอดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	77	96.3
ได้รับการถ่ายทอดจากศูนย์เมล็ดพันธุ์เชียงใหม่	76	95.0
ได้รับการถ่ายทอดจากศูนย์วิจัยข้าวเชียงใหม่	75	93.8

หมายเหตุ : * เกษตรกรสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.2 การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปรึกษากับสมาชิกภายในกลุ่ม จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 81.3 และปรึกษากับเกษตรกรคนอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิก จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปรึกษากับสมาชิกภายในกลุ่ม	65	81.3
ปรึกษากับไม่ได้เป็นสมาชิก	15	18.8
รวม	80	100.0

3.3 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในรอบ 1 เดือนจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 และได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่กรมการข้าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	53	66.3
ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่กรมการข้าว	27	33.8
รวม	80	100.0

3.4 ประสบการณ์ในการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เคยฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในรอบ 1 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 และไม่เคยฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 ประสบการณ์ในการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	76	95.0
ไม่เคย	4	5.0
รวม	80	100.0

3.5 แหล่งข่าวของเกษตรกร

การได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ในรอบ 1 เดือน โดยมีการตั้งเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกระดับความถี่ในการได้รับข่าวสาร ดังนี้

ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตร	หมายถึง	ไม่เคยได้รับข่าวสารการเกษตรเลย
ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรน้อย	หมายถึง	ได้รับข่าวสาร 1 ครั้ง/เดือน
ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรปานกลาง	หมายถึง	ได้รับข่าวสาร 2-4 ครั้ง/เดือน
ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรมาก	หมายถึง	ได้รับข่าวสารมากกว่า 4 ครั้ง/เดือน

โดยกำหนดเกณฑ์การเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร
0.00 – 0.75 คะแนน	ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตร
0.76 – 1.50 คะแนน	ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรน้อย
1.51 – 2.25 คะแนน	ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรปานกลาง
2.26 – 3.00 คะแนน	ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรมาก

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากทุกแหล่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.93 โดยเมื่อพิจารณาแหล่งข่าวสารตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามที่เกษตรกรได้รับในรอบ 1 เดือน พบว่าเกษตรกรได้รับข่าวสารการเกษตรจากหอกระจายข่าวและจากเพื่อนบ้าน ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.10 รองลงมาเกษตรกรได้รับข่าวสารการเกษตรจากโทรทัศน์และจากคณะกรรมการศูนย์ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.81 เกษตรกรได้รับข่าวสารการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและจากเครือข่าย ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.78 และเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากวิทยุและจากผู้นำชุมชน ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 1.38 ซึ่งการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรสามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 4.23 ดังต่อไปนี้

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากหอกระจายข่าว พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากหอกระจายข่าว ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับปานกลาง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาคือได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และไม่ได้รับข่าวสาร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากเพื่อนบ้าน พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากเพื่อนบ้าน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับปานกลาง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาคือได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 และได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากโทรทัศน์ พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากโทรทัศน์ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาคือได้รับข่าวสารการเกษตร

ในระดับปานกลาง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และไม่ได้รับข่าวสาร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากคณะกรรมการศูนย์ พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากคณะกรรมการศูนย์ ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมาคือ ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับปานกลาง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาคือ ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับปานกลาง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 และได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากเครือข่าย พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากเครือข่าย ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับปานกลาง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากวิทยุ พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากวิทยุ ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือ ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับปานกลาง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ไม่ได้รับข่าวสารจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5

การได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากผู้นำชุมชน พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากผู้นำชุมชน ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับปานกลาง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมาคือ ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับมาก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 ได้รับข่าวสารการเกษตรในระดับน้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 และไม่ได้รับข่าวสาร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

ตารางที่ 4.23 แหล่งข่าวของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัด เชียงใหม่

แหล่งข่าว	ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสาร				ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยง มาตรฐาน	แปลความ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้รับ			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
หอกระจายข่าว	13 (16.3)	44 (55.0)	18 (22.5)	5 (6.3)	2.10	0.84	ปานกลาง
เพื่อนบ้าน	7 (8.8)	48 (60.0)	25 (31.3)	0 (0.0)	2.10	0.84	ปานกลาง
โทรทัศน์	4 (5.0)	29 (36.3)	44 (55.0)	3 (3.8)	1.81	0.78	ปานกลาง
คณะกรรมการศูนย์	62 (77.5)	16 (20.0)	2 (2.5)	0 (0.0)	1.81	0.78	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	41 (51.3)	35 (43.8)	4 (5.0)	0 (0.0)	1.78	0.60	ปานกลาง
เครือข่าย	10 (12.5)	40 (50.0)	30 (37.5)	0 (0.0)	1.78	0.60	ปานกลาง
วิทยุ	4 (5.0)	28 (35.0)	42 (52.5)	6 (7.5)	1.38	0.70	น้อย
ผู้นำชุมชน	27 (33.8)	39 (48.8)	9 (11.3)	5 (6.3)	1.38	0.70	น้อย
ค่าเฉลี่ย					1.93	0.207	ปานกลาง

ในภาพรวม เมื่อวิเคราะห์ตามระดับของการได้รับข่าวสารของเกษตรกรแล้ว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 93.8 รองลงมาคือ ได้รับข่าวสารอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และได้รับข่าวสารอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 ระดับการได้รับข่าวสารในภาพรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ระดับการได้รับข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก	3	3.8
ปานกลาง	75	93.8
น้อย	2	2.5
รวม	80	100.0

ตอนที่ 4 ผลการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

การปฏิบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก
2. ด้านการปลูก
3. ด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์
4. ด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด การตาก
5. ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์

โดยใช้คำถามจำนวน 49 ข้อในการวัดผลการปฏิบัติ และมีเกณฑ์การวัด 2 ระดับ คือ ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ ดังนี้

ไม่ปฏิบัติ	ให้คะแนน 0	คะแนน
ปฏิบัติ	ให้คะแนน 1	คะแนน

จากนั้นรวมคะแนนเพื่อวัดระดับการปฏิบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน โดยใช้ช่วงคะแนนดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	แปลความ(ระดับการปฏิบัติของเกษตรกร)
1-19 (น้อยกว่าร้อยละ 40)	เกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงน้อยมาก
20-28 (ร้อยละ 40-60)	เกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงน้อย
29-38 (ร้อยละ 60-80)	เกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงปานกลาง
39-49 (มากกว่าร้อยละ 80)	เกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงมาก

4.1 ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก

จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก เกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกร้อยละ 98.1 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 1.9 โดยเกษตรกรมีการไถตะกิ้งไว้ก่อนปลูก 7-10 วัน ไถแปรก่อนหว่าน 3-5 วัน และทำเทือกปรับผิวให้เรียบ ปฏิบัติร้อยละ 100 การเตรียมแปลงกล้า เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตรา 5-7 กก./ไร่ ปฏิบัติร้อยละ 95 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 5 เกษตรกรมีการแช่เมล็ดพันธุ์ 24 ชั่วโมง การหุ้มเมล็ดพันธุ์ 1-2 วัน และหว่านเมล็ดข้าวที่หุ้มบนเทือกทันทีที่เตรียมเมื่อเสร็จปฏิบัติร้อยละ 100 เกษตรกรใส่ปุ๋ยรองพื้นแก่แปลงกล้า (ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี) ปฏิบัติร้อยละ 87.5 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 12.5 และเกษตรกรมีการป้องกันแมลงและโรคในแปลงกล้า ปฏิบัติร้อยละ 100 (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25 การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก

การปฏิบัติของเกษตรกร	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก		
1.1 การเตรียมพื้นที่ปลูก		
1) ไถตะกิ้งไว้ก่อนปลูก 7-10 วัน	80 (100.0)	0 (0.0)
2) ไถแปรก่อนหว่าน 3-5 วัน	80 (100.0)	0 (0.0)
3) ทำเทือกปรับผิวให้เรียบ	80 (100.0)	0 (0.0)
1.2 การเตรียมแปลงกล้า		
1) ใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตรา 5-7 กก./ไร่	76 (95.0)	4 (5.0)
2) แช่เมล็ดพันธุ์ 24 ชั่วโมง	80 (100.0)	0 (0.0)
3) หุ้มเมล็ดพันธุ์ 1-2 วัน	80 (100.0)	0 (0.0)
4) หว่านเมล็ดข้าวที่หุ้มบนเทือกทันทีที่เตรียมเมื่อเสร็จ	80 (100.0)	0 (0.0)
5) ใส่ปุ๋ยรองพื้นแก่แปลงกล้า (ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยเคมี)	70 (87.5)	10 (12.5)
6) การป้องกันแมลงและโรคในแปลงกล้า	80 (100.0)	0 (0.0)
ค่าเฉลี่ยรวม	78.44 (98.1)	1.56 (1.9)

ในภาพรวมด้านเตรียมพื้นที่ปลูก การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก (การเตรียมพื้นที่ปลูกและการเตรียมแปลงกล้า) พบว่าเกษตรกรมีระดับของการปฏิบัติในแปลงในระดับมาก จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 98.8 และเกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงในระดับปานกลาง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 ระดับการปฏิบัติด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก (การเตรียมพื้นที่ปลูกและการเตรียมแปลงกล้า)

ระดับคะแนนการปฏิบัติด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก (การเตรียมพื้นที่ปลูกและการเตรียมแปลงกล้า)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปฏิบัติในแปลงมาก	79	98.8
ปฏิบัติในแปลงปานกลาง	1	1.3
รวม	80	100.0

4.2 ด้านการปลูก

จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการปลูก เกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการปลูกร้อยละ 79.1 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 1.56 เกษตรกรมีการปลูกโดยมีระยะระหว่างแถวห่าง 20 × 20 ซม. และมีการใช้กล้าปักดำอายุ 25-30 วัน ปฏิบัติร้อยละ 78.8 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 21.3 เท่ากัน การปักดำมีต้นกล้า 2-5 ต้น/กอ ปฏิบัติร้อยละ 81.3 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 18.8 และมีการปักกล้าลึก 3-5 ซม. ปฏิบัติร้อยละ 77.5 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 22.5 (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27 การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการปลูก

การปฏิบัติของเกษตรกร	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
2. ด้านการปลูก		
2.1 ระยะระหว่างแถวห่าง 20 × 20 ซม.	63 (78.8)	17 (21.3)
2.2 ใช้กล้าปักดำอายุ 25-30 วัน	63 (78.8)	17 (21.3)
2.3 ปักดำมีต้นกล้า 2-5 ต้น/กอ	65 (81.3)	15 (18.8)
2.4 ปักกล้าลึก 3-5 ซม.	62 (77.5)	18 (22.5)
ค่าเฉลี่ยรวม	63.25 (79.1)	1.56 (20.9)

ในภาพรวมด้านการปลูก (การปักดำ)การปฏิบัติในด้านการปลูก พบว่าเกษตรกรมีระดับของการปฏิบัติในแปลงในระดับมาก จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 รองลงมาเกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงในระดับน้อยมาก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 เกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงในระดับปานกลาง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และเกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงระดับน้อย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 ระดับการปฏิบัติด้านการปลูก (การปักดำ)

ระดับคะแนนการปฏิบัติด้านการปลูก(การปักดำ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปฏิบัติในแปลงมาก	54	67.5
ปฏิบัติในแปลงปานกลาง	8	10.0
ปฏิบัติในแปลงน้อย	5	6.3
มีการปฏิบัติในแปลงน้อยมาก	13	16.3
รวม	80	100.0

4.3 ด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์

จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์ เกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์ร้อยละ 97.4 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 2.6 โดยมีการปฏิบัติดังนี้

เกษตรกรมีการสำรวจศัตรูพืช ช่วงระยะข้าว 1 สัปดาห์หลังงอกอายุ 10-15 วัน ข้าวอายุ 30-35 วันแตกกอ ระยะข้าวตั้งท้อง ระยะออกดอก และระยะเก็บเกี่ยว ปฏิบัติร้อยละ 100 เท่ากัน

การใส่ปุ๋ย เกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยรองพื้นก่อนปักดำ ปฏิบัติร้อยละ 83.8 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 16.3 เกษตรกรใส่ปุ๋ยหลังปักดำ ปฏิบัติร้อยละ 100 และเกษตรกรใส่ปุ๋ยแต่งหน้าระยะตั้งท้องหรือออกรวง ปฏิบัติร้อยละ 88.8 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 11.3

การกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนงอก/หลังงอก ปฏิบัติร้อยละ 95 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 5 และกำจัดวัชพืชโดยใช้มือถอน 1-2 ครั้ง ตั้งแต่ระยะปักดำ-ออกรวง ปฏิบัติร้อยละ 96.3 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 3.8

การกำจัดศัตรูข้าวเกษตรกรมีการกำจัดหอยเชอรี่ ปฏิบัติร้อยละ 100 และกำจัดหนูและปูนา ปฏิบัติร้อยละ 95 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 5 เท่ากัน

การตรวจพันธุ์ปน เกษตรกรมีการดูแลในระยะกล้า : ดอกกล้าที่ผิดปกติและต้นที่เป็นโรค ระยะแตกกอ : คุณลักษณะการแตกกอ การชูใบ สีต่างๆของใบและต้นความสม่ำเสมอของต้นข้าว ระยะออกดอก : ออกรวงสม่ำเสมอ ระยะโน้มรวง : คุณการโน้มรวงไม่สม่ำเสมอ ความผิดปกติของเมล็ด ใบธง และระยะสุกแก่ : คุณการรวง ใบธง สีของจุดประบนเมล็ด ปฏิบัติร้อยละ 100 เท่ากัน (ตารางที่ 4.29)

ตารางที่ 4.29 การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์

การปฏิบัติของเกษตรกร	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
3.ด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์		
3.1 การสำรวจศัตรูพืช		
1) ข้าว 1 สัปดาห์หลังงอกอายุ 10-15 วัน	80 (100.0)	0 (0.0)
2) ข้าวอายุ 30-35 วันแตกกอ	80 (100.0)	0 (0.0)
3) ระยะข้าวตั้งท้อง	80 (100.0)	0 (0.0)
4) ระยะออกดอก	80 (100.0)	0 (0.0)
5) ระยะเก็บเกี่ยว	80 (100.0)	0 (0.0)
3.2 การใส่ปุ๋ย		
1) ใส่ปุ๋ยรองพื้นก่อนปักดำ	67 (83.8)	13 (16.3)
2) ใส่ปุ๋ยหลังปักดำ	80 (100.0)	0 (0.0)
3) ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าระยะตั้งท้องหรือออกรวง	71 (88.8)	9 (11.3)
3.3 การกำจัดศัตรูพืช		
1) การใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชร่อนอก/หลังงอก	67 (83.8)	13 (16.3)
2) กำจัดวัชพืชโดยใช้มือถอน 1-2 ครั้งตั้งแต่ระยะปักดำ-ออกรวง	80 (100.0)	0 (0.0)
3.4 การกำจัดศัตรูข้าว		
1) หอยเชอรี่	80 (100.0)	0 (0.0)
2) หนอน	76 (95.0)	4 (5.0)
3) ปูนา	76 (95.0)	4 (5.0)

ตารางที่ 4.29 การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์ (ต่อ)

การปฏิบัติของเกษตรกร	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
3.5 การตรวจพันธุ์ปน		
1) ระยะเวลา : คูกล้าที่ผิดปกติและต้นที่เป็นโรค	80 (100.0)	0 (0.0)
2) ระยะเวลา : คูลักษณะการแตกกอ การชูใบ สีต่างๆของ ใบและต้นความสม่ำเสมอของต้นข้าว	80 (100.0)	0 (0.0)
3) ระยะเวลาออกดอก : ออกรวงสม่ำเสมอ	80 (100.0)	0 (0.0)
4) ระยะเวลาโน้มรวง : คูการโน้มรวงไม่สม่ำเสมอ ความผิดปกติของเมล็ด ใบธง	80 (100.0)	0 (0.0)
5) ระยะเวลาสุกแก่ : คูออรวง ใบธง สีของจุดประบนเมล็ด	80 (100.0)	0 (0.0)
ค่าเฉลี่ยรวม	77.94 (97.4)	2.06 (2.6)

ในภาพรวมด้านการปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์ (การสำรวจศัตรูพืช การใส่ปุ๋ยการกำจัดศัตรูพืช การกำจัดศัตรูข้าว และการตรวจพันธุ์ปน) พบว่าเกษตรกรมีระดับของการปฏิบัติในแปลงในระดับมาก จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4.4 ด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตาก

จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตาก เกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตาก ร้อยละ 75.4 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 24.6 เกษตรกรมีการระบายน้ำออกจากนา และเก็บเกี่ยวระยะ 25-30 วัน หลังออกดอกหรือระยะปล้นปลิง ปฏิบัติร้อยละ 100 เท่ากัน เก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน ปฏิบัติร้อยละ 11.3 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 88.8 เก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักร ปฏิบัติร้อยละ 95 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 5 มีการทำความสะอาดรถเกี่ยวนวด (กรณีเกี่ยวไร่รถเกี่ยวนวด) ปฏิบัติร้อยละ 83.8 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 16.3 ตากข้าวไว้ในนา 3-5 แดด เพื่อลดความชื้นก่อนนวด ปฏิบัติร้อยละ 86.3 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 13.8 แยกเมล็ดที่เกี่ยวข้องจากขอบแปลงออกต่างหากทำความสะอาดเบื้องต้นโดยขจัดสิ่งเจือปนออก เช่น เมล็ดที่แตกหัก เศษต้นพืช เศษหินเศษดิน และมีการความชื้นของเมล็ดพันธุ์ไม่เกิน 14 % ก่อนนำไปบรรจุกระสอบ ปฏิบัติร้อยละ 100 เท่ากัน มีการคลุกสารเคมี ปฏิบัติร้อยละ 30 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 70 มีการลดความชื้นเมล็ดพันธุ์โดยการตาก มีการปฏิบัติร้อยละ 87.5 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 12.5 มีการลดความชื้นเมล็ดพันธุ์โดยใช้เครื่องอบ ปฏิบัติร้อยละ 11.3 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 88.8 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตาก

การปฏิบัติของเกษตรกร	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)
4. ด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตาก		
4.1 การเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาดและการตาก		
1) มีการระบายน้ำออกจากนา	80 (100.0)	0 (0.0)
2) เก็บเกี่ยวระยะ 25-30 วัน หลังออกดอกหรือระยะ พลับพลึง	80 (100.0)	0 (0.0)
3) เก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน	9 (11.3)	71 (88.8)
4) เก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักร	76 (95.0)	4 (5.0)
5) มีการทำความสะอาดรถเกี่ยวนวด (กรณีเกี่ยวใช้รถ เกี่ยวนวด)	67 (83.8)	13 (16.3)
6) ตากข้าวไว้ในนา 3-5 แดง เพื่อลดความชื้นก่อน นวด	69 (86.3)	11 (13.8)
7) แยกเมล็ดที่เกี่ยวข้องจากขอบแปลงออกต่างหาก	80 (100.0)	0 (0.0)
8) ทำความสะอาดเบื้องต้นโดยขจัดสิ่งเจือปนออก เช่น เมล็ดที่แตกหัก เศษดินพืช เศษหินเศษดิน	80 (100.0)	0 (0.0)
9) มีการคลุกสารเคมี	24 (30.0)	56 (70.0)
10) มีการลดความชื้นเมล็ดพันธุ์โดยการตาก	70 (87.5)	10 (12.5)
11) มีการลดความชื้นเมล็ดพันธุ์โดยใช้เครื่องอบ	9 (11.3)	71 (88.8)
12) มีการความชื้นของเมล็ดพันธุ์ไม่เกิน 14 % ก่อนนำไปบรรจุกระสอบ	80 (100.0)	0 (0.0)
ค่าเฉลี่ยรวม	60.33 (75.4)	39.67 (24.6)

ในภาพรวมด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตากการปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตากพบว่าเกษตรกรระดับของการปฏิบัติในแปลงในระดับปานกลาง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาเกษตรกรปฏิบัติในแปลงในระดับมาก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 และเกษตรกรปฏิบัติในแปลงน้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31 ระดับการปฏิบัติด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตาก

ระดับคะแนนการปฏิบัติด้านการเก็บเกี่ยว ทำความสะอาด และการตาก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปฏิบัติในแปลงมาก	23	28.8
ปฏิบัติในแปลงปานกลาง	56	70.0
ปฏิบัติในแปลงน้อย	1	1.3
รวม	80	100.0

4.5 ด้านการเก็บรักษา

จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการเก็บรักษา เกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการเก็บรักษา ร้อยละ 81.8 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 18.2 เกษตรกรมีการเก็บรักษาในที่มียาฆ่าแมลงได้สะดวกป้องกันแดด และฝนได้ ใช้ไม้หรือแคร่รองรับกระสอบเมล็ดพันธุ์ ไม่วางบนพื้นโดยตรง มีการแยกกองเมล็ดพันธุ์ ตามพันธุ์และหมั่นตรวจสอบและป้องกันกำจัดแมลงศัตรูที่เข้ามาทำลายขณะเก็บรักษาปฏิบัติร้อยละ 100 เท่ากัน การรมสารเคมีฆ่าแมลง เกษตรกรปฏิบัติร้อยละ 8.8 ไม่ปฏิบัติร้อยละ 91.3 (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์

การปฏิบัติของเกษตรกร	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
5. ด้านการเก็บรักษา		
5.1 การเก็บรักษา		
1) มีการเก็บในที่มียาฆ่าแมลงได้สะดวกป้องกันแดดและฝนได้	80 (100.0)	0 (0.0)
2) ใช้ไม้หรือแคร่รองรับกระสอบเมล็ดพันธุ์ ไม่วางบนพื้นโดยตรง	80 (100.0)	0 (0.0)
3) การรมสารเคมีฆ่าแมลง	7 (8.8)	73 (91.3)
4) การแยกกองเมล็ดพันธุ์ตามพันธุ์	80 (100.0)	0 (0.0)
5) หมั่นตรวจสอบและป้องกันกำจัดแมลงศัตรูที่เข้ามาทำลายขณะเก็บรักษา	80 (100.0)	0 (0.0)
ค่าเฉลี่ยรวม	65.40 (81.8)	34.6(18.2)

ในภาพรวมด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ การปฏิบัติของเกษตรกรในด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ พบว่าเกษตรกรมีระดับของการปฏิบัติในแปลงในระดับปานกลาง จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 91.3 เกษตรกรปฏิบัติในแปลงในระดับมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33 สรุประดับการปฏิบัติด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์

ระดับคะแนนการปฏิบัติด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปฏิบัติในแปลงมาก	7	8.8
ปฏิบัติในแปลงปานกลาง	73	91.3
รวม	80	100.0

ในภาพรวมการปฏิบัติในแปลงทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกด้านการปลูก ด้านการดูแลแปลงขยายพันธุ์ ด้านการเก็บเกี่ยว การนวด การทำความสะอาด และการตาก และด้านการเก็บรักษาพบว่าเกษตรกรมีระดับของการปฏิบัติในแปลงในระดับมาก จำนวน 78 คนคิดเป็นร้อยละ 97.5 และเกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงระดับปานกลาง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 4.34)

ตารางที่ 4.34 ระดับการปฏิบัติในแปลงในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

ระดับการปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงในระดับมาก	78	97.5
เกษตรกรมีการปฏิบัติในแปลงในระดับปานกลาง	2	2.5
รวม	80	100.0

ตอนที่ 5 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ ได้แบ่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิด
2. ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
4. ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โดยมีการตั้งเกณฑ์ในการวัดผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ 4 ระดับ ดังนี้

ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้	ให้	0	คะแนน
มีส่วนร่วมในการเรียนรู้บ้าง	ให้	1	คะแนน
มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ปานกลาง	ให้	2	คะแนน
มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มาก	ให้	3	คะแนน

จากนั้นรวมคะแนน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	หมายถึง	ระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร
0.00 – 0.75 คะแนน	หมายถึง	มีระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
0.76 – 1.50 คะแนน	หมายถึง	มีระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมน้อย
1.51 – 2.25 คะแนน	หมายถึง	มีระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมปานกลาง
2.26 – 3.00 คะแนน	หมายถึง	มีระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาก

5.1 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิด

ผลการศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิดของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิดเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.28 โดยพบว่า เกษตรกรมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิดมาก คือ มีส่วนร่วมในการคิดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นวิธีการต่างๆ ของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.40 รองลงมาคือ ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามขั้นตอนต่างๆ คะแนนเฉลี่ย 2.31 มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชใหม่ๆ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ คะแนนเฉลี่ย 2.25 และส่วนร่วมในการคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ระหว่างการผลิตเมล็ดพันธุ์ร่วมกันภายในกลุ่มคะแนนเฉลี่ย 2.14 (ตาราง 4.35)

ตารางที่ 4.35 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิด

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทางความคิด	ระดับการมีส่วนร่วม			ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
	มาก	ปานกลาง	น้อย			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. มีส่วนร่วมในการคิดแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นวิธีการต่างๆ ของการ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	40 (50.0)	32 (40.0)	8 (10.0)	2.40	0.668	มาก
2. มีส่วนร่วมในการแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ ตามขั้นตอนต่างๆ	41 (51.3)	23 (28.8)	16 (20.0)	2.31	0.789	มาก
3. มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชใหม่ๆ ร่วมกับเจ้าหน้าที่	33 (41.3)	34 (42.5)	13 (16.3)	2.25	0.720	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการคิดแก้ไขปัญหา ต่างๆ ระหว่างการผลิตเมล็ดพันธุ์ ร่วมกันภายในกลุ่ม	32 (40.0)	27 (33.8)	21 (26.3)	2.14	0.807	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยรวม			2.28	0.746	มาก

ในภาพรวมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิด พบว่าเกษตรกรมีระดับของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิดในระดับปานกลาง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 รองลงมาคือ มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิดในระดับมาก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 และมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิดในระดับน้อย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36 ระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิด

ระดับการมีส่วนร่วมทางความคิด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับมาก	30	37.5
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง	43	53.8
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับน้อย	7	8.8
รวม	80	100.0

5.2 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน

ผลการศึกษการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผนของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.04 โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผนของเกษตรกรมากที่สุด คือ ส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการในแปลงเรียนรู้หลังจากที่มีการสำรวจและนำเสนอร่วมกันของศูนย์และส่วนร่วมในการวางแผนในเรื่องของการจัดการด้านผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวเท่านั้น คะแนนเฉลี่ย 2.11 รองลงมาคือ ส่วนร่วมในการวางแผนวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในแปลงเข้าร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ คะแนนเฉลี่ย 2.08 ส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการกองทุน การรวมหุ้นของสมาชิกศูนย์ฯ คะแนนเฉลี่ย 2.04 ส่วนร่วมในการวางแผนแปลงที่จะเรียนรู้ร่วมกันเป็นกรณีศึกษากับเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมกิจกรรม และส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการด้านการตลาดของเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนเท่านั้น คะแนนเฉลี่ย 2.01 และส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมที่ต้องการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ คะแนนเฉลี่ย 1.95 (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม			ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
1. มีส่วนร่วมในการวางแผนในเรื่องของการจัดการด้านผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว	32 (40.0)	25 (31.3)	23 (28.8)	2.11	0.827	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการในแปลงเรียนรู้หลังจากที่มีการสำรวจและนำเสนอร่วมกันของศูนย์	30 (37.5)	29 (36.3)	21 (26.3)	2.11	0.795	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการวางแผนวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในแปลงเข้าร่วมกันกับเจ้าหน้าที่	27 (33.8)	32 (40.0)	21 (26.3)	2.08	0.776	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการกองทุน การรวมหุ้นของสมาชิกศูนย์ฯ	28 (35.0)	27 (33.8)	25 (31.3)	2.04	0.818	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการด้านการตลาดของเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน	28 (35.0)	25 (31.3)	27 (33.8)	2.01	0.834	ปานกลาง

ตารางที่ 4.37 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน (ต่อ)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม			ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
6. มีส่วนร่วมในการวางแผนแปลงที่จะเรียนรู้ร่วมกันเป็นกรณีศึกษากับเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมกิจกรรม	25 (31.3)	31 (38.8)	24 (30.0)	2.01	0.787	ปานกลาง
7. มีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมที่ต้องการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์	27 (33.8)	22 (27.5)	31 (38.8)	1.95	0.855	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม				2.04	0.813	ปานกลาง

ในภาพรวมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางการวางแผน พบว่าเกษตรกรมีระดับของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางการวางแผนในระดับปานกลาง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือ มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางการวางแผนในระดับมาก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางการวางแผนในระดับน้อย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 (ตารางที่ 4.38)

ตารางที่ 4.38 ระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน

ระดับการมีส่วนร่วมทางการวางแผน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับมาก	22	27.5
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง	50	62.5
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับน้อย	8	10.0
รวม	80	100.0

5.3 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ผลการศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.13 โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของเกษตรกรมากที่สุด คือ ส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ตลอดฤดูกาลผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 5-10 ครั้ง คะแนนเฉลี่ย 2.26 รองลงมาคือ ส่วนร่วมในกิจกรรมการสำรวจพันธุ์ป่นในระยะเวลาการแตกกล้าแตกกอ ไน้มรวง ออกดอก และการสุก

แก้ไขแปลงเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ย 2.18 ส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการสำรวจแมลง โรค ศัตรูพืชในแปลงข้าวในแปลงเรียนรู้และส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทดลอง ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำโคโตซานการทำปุ๋ยหมักเท่ากัน คะแนนเฉลี่ย 2.15 ส่วนร่วมในการนำกิจกรรมที่ปฏิบัติ ไปเผยแพร่สู่เกษตรกรคนอื่นๆคะแนนเฉลี่ย 2.10 และส่วนร่วมในการประชุม อบรม จากผู้นำกลุ่มเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการนำกิจกรรมการสำรวจวิเคราะห์แมลงโรค ศัตรูพืชไปใช้ในแปลงตนเองเท่ากัน คะแนนเฉลี่ย 2.05 (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.39 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม			ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
1. มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ตลอดฤดูกาลผลิตเมล็ดพันธุ์ จำนวน 5-10 ครั้ง	36 (45.0)	29 (36.3)	15 (18.8)	2.26	0.759	มาก
2. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสำรวจพันธุ์ป่นในระยะเวลาการแตกกล้าแตกกอโน้มรวงออกดอก และการสุกแก่ ในแปลงเรียนรู้	33 (41.3)	28 (35.0)	19 (23.8)	2.18	0.792	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการสำรวจแมลง โรค ศัตรูพืชในแปลงข้าวในแปลงเรียนรู้	33 (41.3)	26 (32.5)	21 (26.3)	2.15	0.813	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทดลอง ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำโคโตซาน การทำปุ๋ยหมัก	28 (35.0)	36 (45.0)	16 (20.0)	2.15	0.731	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการนำกิจกรรมที่ปฏิบัติ ไปเผยแพร่สู่เกษตรกรคนอื่นๆ	26 (32.5)	36 (45.0)	18 (22.5)	2.10	0.739	ปานกลาง
6. มีส่วนร่วมในการประชุม อบรม จากผู้นำกลุ่มเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	30 (37.5)	24 (30.0)	26 (32.5)	2.05	0.840	ปานกลาง
7. ได้นำกิจกรรมการสำรวจวิเคราะห์แมลงโรค ศัตรูพืชไปใช้ในแปลงตนเอง	25 (31.3)	34 (42.5)	21 (26.3)	2.05	0.761	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม				2.13	0.777	ปานกลาง

ในภาพรวมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม พบว่าเกษตรกรมีระดับของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในระดับปานกลาง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาคือ มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในระดับมาก จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในระดับน้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 (ตารางที่ 4.40)

ตารางที่ 4.40 ระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ระดับด้านกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับมาก	32	40.0
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง	47	58.8
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับน้อย	1	1.3
รวม	80	100.0

5.4 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผลการศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.19 โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลของเกษตรกรมากที่สุด คือส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานและประเมินผลความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.58 รองลงมาคือ หลังจากที่ได้รับถ่ายทอดความรู้ในเวทีชุมชนท่านสามารถมีส่วนร่วมในการนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรคนอื่น คะแนนเฉลี่ย 2.23 ส่วนร่วมในการเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากเพื่อนสมาชิกด้วยกันคะแนนเฉลี่ย 2.01 และส่วนร่วมในการช่วยให้ความรู้แก่เกษตรกรคนอื่นในเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มมากขึ้น คะแนนเฉลี่ย 1.96 (ตารางที่ 4.41)

ตารางที่ 4.41 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม			ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
1. มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานและประเมินผลความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน	55 (68.8)	16 (20.0)	9 (11.3)	2.58	0.689	มาก
2. หลังจากที่ได้รับบริการถ่ายทอดความรู้ในเวทีชุมชนท่านสามารถมีส่วนร่วมในการนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรคนอื่น	31 (38.8)	36 (45.0)	13 (16.3)	2.23	0.711	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากเพื่อนสมาชิกด้วยกัน	24 (30.0)	33 (41.3)	21 (28.8)	2.01	0.711	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการช่วยให้ความรู้แก่เกษตรกรคนอื่นในเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มมากขึ้น	21 (26.3)	35 (43.8)	24 (30.0)	1.96	0.754	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม				2.19	0.731	ปานกลาง

ในภาพรวมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าเกษตรกรมีระดับของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 รองลงมาคือ มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับมาก จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 และมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับน้อย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 (ตารางที่ 4.42)

ตารางที่ 4.42 ระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ระดับการประเมินผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับมาก	21	26.3
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง	53	66.3
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับน้อย	6	7.5
รวม	80	100.0

5.5 ระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวม

ในภาพรวมของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิด ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทุกด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมาคือมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทุกด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 และมีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 (ตารางที่ 4.43)

ตารางที่ 4.43 ระดับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวม

ระดับการมีส่วนร่วม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับมาก	27	33.8
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง	51	63.8
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในระดับน้อย	2	2.5
รวม	80	100.0

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม และการปฏิบัติของเกษตรกรกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม และการปฏิบัติของเกษตรกรกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติค่าทดสอบไค-สแควร์ (Chi-Square test) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\chi^2 = \frac{\Sigma (O-E)^2}{E}$$

- χ^2 = ค่าทดสอบไค-สแควร์
 Σ = ผลรวม
O = ค่าความถี่ที่ได้มาจริง (Observed Frequency)
E = ค่าความถี่ที่คาดหวังหรือสมมุติฐาน(Expected Frequency)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และการปฏิบัติของเกษตรกรกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ได้ผลการวิเคราะห์ตามตารางภาคผนวก ข ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์ดังตารางที่ 4.44 ได้ดังนี้

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านความคิด

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านความคิด พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านความคิด ได้แก่ ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 14.203 และปัจจัยการปฏิบัติกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านความคิด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านความคิด ได้แก่ เรื่องการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 6.601

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการวางแผน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการวางแผน พบว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เรื่อง อายุ มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 9.935 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการวางแผน ได้แก่ เรื่องรายได้รวมของครอบครัว มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 13.632 และต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 13.323 ปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการวางแผน

ได้แก่ เรื่องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 6.431 และผลการปฏิบัติของเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการวางแผน ได้แก่ เรื่องการเตรียมพื้นที่ปลูก มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 9.114

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านกิจกรรม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านกิจกรรม พบว่า ไม่มีปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กันทางสถิติ

6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการประเมินผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการประเมินผลพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการประเมินผล ได้แก่ เรื่อง ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 15.087

6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรโดยภาพรวม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรโดยภาพรวมพบว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เรื่อง อายุ มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 17.168 และปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เรื่อง ประสบการณ์ในการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว มีค่าทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 13.333

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.44 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และการปฏิบัติของเกษตรกรกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมด้าน ความคิด		การมีส่วนร่วมด้าน การวางแผน		การมีส่วนร่วมด้าน กิจกรรม		การมีส่วนร่วมด้านการ ประเมินผล		การมีส่วนร่วมโดย ภาพรวม	
	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.
	ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล									
เพศ	3.329	0.189	1.272	0.529	0.675	0.714	5.707	0.058	1.399	0.497
อายุ	9.271	0.055	9.935	0.042*	8.534	0.074	8.794	0.066	17.168	0.002*
ระดับการศึกษา	7.146	0.308	9.003	0.173	7.522	0.275	3.653	0.724	4.889	0.558
ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ										
พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	4.601	0.916	12.061	0.061	5.111	0.530	6.852	0.335	1.574	0.954
แรงงานในครอบครัว	3.521	0.475	3.869	0.424	1.427	0.840	1.849	0.764	0.425	0.980
รายได้รวมของครอบครัว	3.577	0.734	13.632	0.034*	5.628	0.466	8.588	0.198	2.309	0.889
ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	14.203	0.027*	13.923	0.031*	1.819	0.936	15.087	0.020*	2.940	0.816
ปัจจัยทางด้านสังคม										
การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่น	0.646	0.724	1.899	0.387	0.236	0.889	2.151	0.341	2.585	0.275
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	0.612	0.736	6.431	0.04*	2.039	0.361	0.003	0.998	1.256	0.534
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	2.944	0.567	1.602	0.808	2.307	0.679	7.198	0.126	0.358	0.986
ประสบการณ์ในการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	3.203	0.202	2.670	0.263	0.213	0.899	0.367	0.832	13.333	0.001*

ตารางที่ 4.46 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม และการปฏิบัติของเกษตรกรกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ตัวแปร	การมีส่วนร่วมด้าน ความคิด		การมีส่วนร่วมด้าน การวางแผน		การมีส่วนร่วมด้าน กิจกรรม		การมีส่วนร่วมด้าน การประเมินผล		การมีส่วนร่วม โดยภาพรวม	
	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.	χ^2	Sig.
	การปฏิบัติของเกษตรกร									
การเตรียมพื้นที่ปลูก	0.871	0.674	9.114	0.010*	0.711	0.701	0.516	0.773	0.576	0.750
การปลูก	9.568	0.144	10.644	0.100	4.119	0.661	4.423	0.620	12.413	0.530
การเก็บเกี่ยวนวด ทำความสะอาด การตาก	2.972	0.563	3.663	0.454	4.209	0.378	4.936	0.294	1.743	0.783
การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์	6.601	0.037*	3.123	0.210	3.179	0.204	0.583	0.747	0.433	0.805

ตอนที่ 7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้

7.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทางความคิด

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ระบุว่ามีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับน้อย เกี่ยวกับวิธีการผลิตข้าวให้เป็นเมล็ดพันธุ์เนื่องจากยังมีแนวความคิดเกี่ยวกับการปลูกข้าวแบบเดิมๆอยู่ (จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0)

7.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการวางแผน

7.2.1 เกษตรกรมีปัญหาและอุปสรรค เรื่องเกษตรกรขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการในแต่ละสัปดาห์หลังจากที่มีการเรียนรู้จากการสำรวจ โรค แมลง ศัตรูพืชในแปลงนาแล้ว (จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0)

7.2.2 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าที่จะวางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่ในวันที่มีการจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกัน (จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5)

7.2.3 เกษตรกรที่มีตำแหน่งเป็นกรรมการบางรายขาดการวางแผนการบริหารจัดการด้านการตลาดส่วนใหญ่จะมีประธาน รองประธาน เภรัญญิก และเลาานุการ เท่านั้นที่วางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่ (จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3)

7.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

เกษตรกรมักจะขาดการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเนื่องจากเกษตรกรติดภารกิจอื่นๆ เช่น เก็บเกี่ยวผลผลิตชนิดอื่น งานบุญ งานมงคลฯลฯ (จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8)

7.4 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประเมินผล

7.4.1 เกษตรกรมีปัญหาและอุปสรรค เรื่องเกษตรกรไม่นำความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์นำไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง (จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0)

7.4.2 เกษตรกรไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลความสำเร็จของการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน (จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5)

7.5 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

7.5.1 เกษตรกรมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยต้องมีการกระตุ้นให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกิดความคิดมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยกัน (จำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ 27.5)

7.5.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดการวางแผนให้เกษตรกรฝึกวางแผนการจัดการแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง (จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5)

7.5.3 สร้างความคิดให้กับเกษตรกรและชี้ให้เห็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ใหม่ เพิ่มเติม และหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้ใหม่ๆ พร้อมด้วยประสบการณ์ (จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0)

7.5.4 ควรมีการประชาสัมพันธ์ศูนย์ข้าวชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากกว่านี้ (จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3)

7.5.5 หน่วยงานภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนมากกว่านี้ เช่นงบประมาณในการดำเนินการ สถานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น (จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved